

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

»Junaki.« Spisal slovenski mladini Franc Hubad, c. k. gimnazijski profesor. II. knjižica. S petimi podobami. V Ljubljani. Izdala in založila »Družba sv. Cirila in Metoda«. 1892. 8°. Str. 100. Snopič nevezan stane 30 kr., vezan 35 kr.; 100 izvodov nevezanih stane 25, vezanih pa 30 glđ. — To je že 7. zvezek v »knjižnici sv. Cirila in Metoda«, ki je vrgla že marsikako dobro zrno na slovensko slovstveno polje. Gospod prof. Hubad opisuje, kakor v prvem zvezku »Junakov«, tudi tukaj najprej slovenske, pa tudi druge junake in junakinje, katerih vzgled naj bi vzbujal mladino za junaška dela, za ljubezen do ožje, in zlasti še širše avstrijske domovine. To delo je po svojem značaju vrlo »patrijotično«; iz te knjige lahko razvidi čitatelj in lahko razvidi gosposka, da goji res avstrijsko-patrijotične namene naša družba sv. Cirila in Metoda. Na misel mi je prihajalo, kar sem čital v Amicisovem »Cuore« o laških vzornikih, ko sem čul iz Hubadove knjige o naših vrlih, nedosežnih junakih. Zdi se, kakor bi bil naš pisatelj iz omenjene knjige povzel uprav ono navdušenje za domovino in ono mično pisavo, s katero si je pridobil laški pisatelj toliko veljavo. A kar smo omenili o prvem zvezku, omenjamo tudi tukaj, da mladina pač ne more umeti vseh onih vojaških stvarij, izrazov in pojmov, katerih je toliko v knjigi. Ako more pisatelj s te strani svoj prihodnji (III.) zvezek izpopolniti, opisovanje nekoliko lože, rekel bi, bolj otroško in preprosto osnovati, naj ne prezre te naše želje, ker njegova knjižica bi s tem pridobila prav mnogo.

Knjiga nam predočuje 29 junakov, oziroma vojaških činov, izmed katerih se je večina vršila na bojiščih. Gospod pisatelj ni pozabil niti duhovskega stanú, niti nežnega spola. Srčna Kraševka in pogumna mlada Skaručanka bodeta čitatelju trđno ostali v spominu.

Pisavo smo imenovali mično, jezik smemo v obče imenovati pravilen. dasi ima nekatere — ne vem ali nedostatnosti, ali samo — posebnosti. Pisatelj piše »prijatelja« in »prijatla«; dasi je oboje opravičeno, vendar kaže, da ne rabimo druge oblike v pismenem jeziku. Tu pa tam smo opazili še druge nedoslednosti, ki so pač po nekoliko tudi tiskarski pogreški. Slovenske pisatelje v obče treba vljudno prositi, naj pazijo bolj na rabo enklitik. Zakaj neki pišejo: »Na Erdeljskem živel je.«? Slovenska stava je: »Na E. je živel« itd. »Po drv« ne govorimo, ampak »po drva«. Dovolj! Omenjamo rajši, da ima knjiga pet slik, dobro izbranih, a slabo natisnjenih. Radi priznavamo vodstvu dobro voljo in požrtvovalnost, a s slikami so posebne težave. Najbolj se je posrečila slika na str. 31.: »Gorenjska ženitovanjska noša.«

»Junaki« v II. zv. so vredni, da jih književna ocena priporoča. Dr. Fr. L.

»Zemljepis za meščanske šole in višje razrede ljudskih šol« spisal Fr. Orožen,

profesor na c. kr. učiteljski v Ljubljani. Prvi del. S 13 slikami. V Ljubljani. 1891. Tiskal in založil R. Milic.

Vnanja oblika te knjižice je lična, zastran papirja in tiska nimamo ničesar reči. A drugače moramo soditi o njeni vsebini. Gospod pisatelj razpravlja nekoliko iz zvezdoznanskega, o najvažnejših pojmih iz prirodoznanskega, o poglavitnih pojmih iz državoznanskega zemljepisa in o zemljinah. Zemljine se vrste: Evropa, Afrika, Azija, Avstralija, Amerika. Več in tehtnejših razlogov je za razdelitev: Evropa, Azija, Afrika, Amerika, Avstralija. Evropa je domovina najbolj razvitih in najomikanejših narodov; Evropa ima najslavnejšo zgodovino; iz Evrope se je širila in se širi omika, gmotno in duševno napredovanje po ostalih zemljinah; Evropi je odmeril Stvarnik najkrasnejši in za razvitek človeški najpripravniji prostor na svetu ter jo oblagodari z brezštevilnimi dobrinami. Da naj pri razdelitvi drugo mesto v vsaki zemljepisni knjigi zavzema Azija, uči nas zgodovina o človeškem rodu. Azija je rojstveni kraj prvega človeka in Rešitelja človeškega rodú; iz Azije so dobile druge zemljine svoje prve naseljnike; Azija je največja zemljina ter ima največ prebivalcev. Z Azijo v tesni zvezi je Afrika, bodisi gledé na zgodovino, bodisi gledé na zemljepisno lego. Starodavni zemljepisci govoré najpoprej o Evropi in Aziji. Afriki odločili so tretje mesto; Afrika je izmed vseh zemljin najmanj razviti svetovni del; notranji deli Afrike so se jeli omikanemu svetu odpirati še le v najnovejšem času. Da gospod pisatelj stavi Avstralijo pred Ameriko, ne zdi se nam povsem opravičeno. Ameriko je odkril Evropcem Kr. Kolumb l. 1492., Avstralijo pa Nizozemci še le v 17. veku; Amerika sama zavzema vso zapadno poloblo, ostale zemljine skup pa vshodno; gledé na velikost, razprostranost in kulturni razvoj se Avstralija ne more meriti z Ameriko. Še mnogo drugih razlogov bi lahko navedli proti razdelitvi pisateljevi. — Oglejmo si sedaj tudi vsebino posameznih delov. Na prvi strani nam gosp. pisatelj sicer pové, kaj obsega pojem »vesoljni svet«, ali stvar sama ni povsem logično razložena. — Na str. 18. se ne strinjamo do cela s pisateljem, ki piše: »Voda pada iz oblakov kot dež (sneg, toča, rosa, slana) na zemljo.« Da rosa in slana ne padata iz oblakov, to je znana stvar. — Str. 25 čitamo: »Taka ledena dolina se imenuje ledenik.« Učenci bi težko dobili pravi pojem o ledeniku, če bi ga jim le tako razlagali, kakor ga razlaga gospod pisatelj. — V predgovoru piše gospod pisatelj: »Upravnil sem knjigo natanko po učnih načrtih osmorazrednih ljudskih šol na Kranjskem.« Ali učni načrti uprav le to zahtevajo, kar je napisal gospod pisatelj v svoji knjižici, ne homo preiskovali; toliko pa smemo trditi, da so se semtertje za razumovanje potrebne stvari izpustile. Na str. 1 govori pisatelj o obzoru, a razlike med pravim in navadnim obzorom iščeš zaman. — Str. 8—9 piše gospod